

Asia C-147/24 [Safi]ⁱ**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

26.2.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Rechtbank Den Haag (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

26.2.2024

Kantaja:

V

Vastaaja:

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Pääasian menettelyn kohde

Kanne, joka koskee SEUT 20 artiklaan perustuvan johdetun oleskeluoikeuden epäämistä Alankomaissa kolmannen maan kansalaiselta, jolla on jo oleskeluoikeus toisessa jäsenvaltiossa ja joka on Alankomaissa asuvan, Alankomaiden kansalaisuuden omaavan lapsen vanhempi.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

SEUT 20 artiklan tulkinta johdetun oleskeluoikeuden mahdollisen myöntämisen yhteydessä, kun kolmannen maan kansalaisen ei oleskeluoikeuden epäämisen johdosta tarvitse poistua unionin alueelta vaan hän voi palata jäsenvaltioon, jossa hänellä on oleskeluoikeus. Merkitys, joka tässä tapauksessa on annettava lapsen riippuvuussuhteelle kyseiseen vanhempaan, lapsen edulle, perhe-elämän kunnioittamiselle ja sille, että lapsen on mahdollisesti pakko käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. SEUT 267 artikla

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

Ennakkoratkaisukysymykset

I Onko SEUT 20 artiklaa tulkittava siten, ettei ole poissuljettua, että vanhemmalle, joka on kolmannen valtion kansalainen, on myönnettävä johdettu oleskeluoikeus jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hänen alaikäinen lapsensa on ja jossa hänen lapsensa oleskelee käyttämättä kansalaisuuteen liittyviä oikeuksiaan, vaikka kyseisellä vanhemmalla, joka on kolmannen maan kansalainen, on oleskeluoikeus toisessa jäsenvaltiossa?

Jos ei ole poissuljettua, että vanhemmalle, joka on kolmannen maan kansalainen, on myönnettävä johdettu oleskeluoikeus jäsenvaltiossa, jonka kansalainen hänen alaikäinen lapsensa on ja jossa kyseinen lapsi oleskelee käyttämättä kansalaisuuteen liittyviä oikeuksiaan, vaikka kyseisellä kolmannen maan kansalaisuuden omaavalla vanhemmalla on oleskeluoikeus toisessa jäsenvaltiossa:

II Seuraako SEUT 20 artiklasta, kun otetaan huomioon direktiivin 2008/115 5 artiklan a ja b alakohta sekä 6 artiklan 2 kohta, että kun kyse on riippuvuussuhteesta, sellaisena kuin se on peruste johdetun oleskeluoikeuden myöntämiselle SEUT 20 artiklan nojalla, päätöksen tekevällä viranomaisella on velvollisuus varmistua siitä, että vapaata liikkuvuutta ja oleskelua koskevan oikeuden käyttäminen on lapsen edun mukaista ja että perhe-elämää voidaan jatkaa, ennen kuin vanhempi, joka on kolmannen maan kansalainen, määrätään siirtymään välittömästi jäsenvaltioon, jossa hänellä on oleskelulupa tai muu oleskeluun oikeuttava lupa, ja onko nämä seikat otettava huomioon arvioitaessa johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta?

Unionin oikeuden ja kansainvälisen oikeussäännöt, joihin on vedottu, sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 3 artikla

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artikla

SEUT 20 artikla

Perusoikeuskirjan 7 ja 24 artikla

Direktiivin 2008/115/EY 5 ja 6 artikla

Tuomiot 5.5.2022, Subdelegación del Gobierno en Toledo v. XU ja QP (C-451/19 ja C-532/19); 8.3.2011, Zambrano (C-34/09); 7.9.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (SEUT 20 artiklaan perustuvan oleskeluoikeuden luonne) (C-624/20); 22.6.2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Alaikäisen alankomaalaisen lapsen thaimaalainen äiti) (C-459/20); 15.11.2011, Dereci (C-256/11); 14.1.2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ilman huoltajaa olevan alaikäisen palauttaminen) (C-441/19); 22.11.2022, Staatssecretaris van

Justitie en Veiligheid (Palauttaminen – Lääkekannabis) (C-69/21); 11.3.2021,
Belgian valtio (Alaikäisen lapsen vanhemman palauttaminen) (C-112/20)

Ratkaisuehdotukset asioissa Zambrano (C-34/09) ja Staatssecretaris van Justitie en
Veiligheid (Unionin arvoihin sitoutuvat henkilöt) (C-646/21)

Kansalliset oikeussäännöt, joihin on viitattu

Vuoden 2000 ulkomaalaislain (Vreemdelingenwet 2000) 8 §:ssä säädetään, että ulkomaalainen oleskelee laillisesti Alankomaissa yhteisön kansalaisena niin kauan kuin hän oleskelee Alankomaissa SEUT:een perustuvan säännösten nojalla.

Ulkomaalaisasioita koskevan vuoden 2000 yleiskirjeen (Vreemdelingen-circulaire 2000) B10/2.2 kohdassa määrätään, että laillinen oleskelu edellyttää kaikkien seuraavien edellytysten täyttymistä:

”a. ulkomaalaisen on osoitettava henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa uskottavasti – –;

b. ulkomaalaisella on alaikäinen lapsi – –, joka on Alankomaiden kansalainen;

c. ulkomaalainen vastaa alaikäisen lapsen tosiasiallisesta huollosta joko yksin tai yhdessä toisen vanhemman kanssa; ja

d. ulkomaalaisen ja lapsen välillä on sellainen riippuvuussuhde, että lapsen olisi poistuttava unionin alueelta, jos ulkomaalaiselta evättäisiin oleskeluoikeus.

– –”

Tämän säännöksen nojalla ulkomaalaiselle, joka aikoo oleskella Alankomaissa lapsen huoltajana, ei myönnetä oleskelulupaa, jos hänellä on jo oleskeluoikeus toisessa jäsenvaltiossa.

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantaja on Marokon kansalainen, ja hänellä on yhdessä alankomaalaisen/marokkolaisen puolisonsa kanssa alaikäinen poika, joka on Alankomaiden kansalainen. Tällä pojalla on ikäisekseen puutteellinen puhe- ja kielitaito ja hän osallistuu erityisopetukseen. Vanhemmat, jotka asuvat yhdessä, vastaavat yhdessä hänen huollostaan. Isällä ei ole terveysongelmien vuoksi ansiotuloja, vaan hän saa toimeentulotukea. Hänet on vapautettu työskentelyvelvollisuudesta.
- 2 Kantaja oleskeli vuosina 1999–2014 Espanjassa, ja hänellä on siellä oleskeluoikeus, joka on edelleen voimassa siitä huolimatta, että hän on pyytänyt Espanjan viranomaisilta sen peruuttamista. Vuodesta 2014 lähtien hän on

oleskellut Alankomaissa ilman voimassa olevaa lupaa eikä hän ole koskaan joutunut tekemisiin oikeuslaitoksen kanssa.

- 3 Hän haki SEUT 20 artiklan nojalla johdettua oleskeluoikeutta unionin kansalaisen perheenjäsenenä, mutta vastaaja epäsi tämän oikeuden. Kantaja ei ole jättänyt Alankomaissa muita hakemuksia. Isä ja poika eivät puolestaan ole koskaan käyttäneet liikkumisvapauksiaan.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 4 Kantaja väittää, että hänellä on SEUT 20 artiklaan perustuva oleskeluoikeus, koska hänen poikansa on riippuvainen hänestä. Vastaajan kieltäytyttyä myöntämästä kantajalle tätä oikeutta, tämä väittää, että hänelle on myönnettävä oleskelulupa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan perusteella.
- 5 Vastaaja perustelee SEUT 20 artiklaan perustuvan oleskeluoikeuden epäämistä sillä, että kantajalla on jo oleskeluoikeus Espanjassa. Vastaaja tutki viran puolesta, voiko kantaja kuitenkin saada oleskeluluvan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan perusteella. Huolimatta siitä, että vastaaja on todennut kantajan perhe- ja yksityiselämän olevan Alankomaissa, vastaaja katsoo Alankomaiden viranomaisten edun kuitenkin menevän kantajan ja hänen perheensä henkilökohtaisen edun edelle.
- 6 Tästä seurannut oleskeluluvan epääminen sisältää myös määräyksen siirtyä välittömästi Espanjaan. Alaikäinen poika voi lähteä kantajan mukana, eikä hänen näin ollen tarvitse poistua koko unionin alueelta.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyyntöön perusteluista

a) Johdetun oleskeluoikeuden erityispiirteet

- 7 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätelee unionin tuomioistuimen 5.5.2022 antamasta tuomiosta XU ja QP (C-451/19 ja C-532/19), että johdetun oleskeluoikeuden myöntäminen SEUT 20 artiklan nojalla ei ainoastaan edellytä hyvin erityisen tilanteen ja riippuvuussuhteen olemassaoloa vaan myös, että tällainen myöntäminen voi tulla kyseeseen vain silloin, kun oleskeluoikeutta ei voida johtaa unionin toissijaisesta oikeudesta tai kansallisesta oikeudesta (kuten kantajan tapauksessa). Johdettu oleskeluoikeus on nimittäin luonteeltaan toissijainen.
- 8 Johdettu oleskeluoikeus myönnetään Alankomaissa, jos vanhemmalla, joka on kolmannen maan kansalainen, ja Alankomaissa asuvalla alankomaalaisella lapsella, joka ei ole (vielä) käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun, on keskinäinen riippuvuussuhde. Jos SEUT 20 artiklaan perustuva oleskeluoikeus evätään, vastaaja arvioi hakemuksen vielä viran puolesta Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan kannalta mutta ei unionin johdetun oikeuden

eikä kansallisen oikeuden kannalta. Tuomioistuinkaan ei yleensä tutki viran puolesta, voidaanko oleskeluoikeus myöntää jonkin toisen säännöksen nojalla.

- 9 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaa ja SEUT 20 artiklaa on arvioitava perustavanlaatuisesti eri tavoilla. Ensin mainitussa tapauksessa valtio voi punnita keskenään yhtäältä hakijan henkilökohtaista etua (perhe-elämää) ja toisaalta valtion etua, ja valtiolla on tällöin tietty harkintavalta. Näin ollen huomioon voidaan ottaa sellaiset tekijät kuin mahdolliset objektiiviset esteet perhe-elämän luomiselle muualla sekä lapsen etu. SEUT 20 artiklan yhteydessä näitä kahta etua ei kuitenkaan punnita keskenään. Ratkaisevaa on ainoastaan se, missä määrin lapsi on riippuvainen vanhemmasta, joka on kolmannen maan kansalainen.
- 10 Vastaaja epäsi SEUT 20 artiklaan perustuvan oleskeluoikeuden unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tekemänsä tulkinnan perusteella, jonka mukaan johdettu oleskeluoikeus myönnetään vain, jos vanhempi, joka on kolmannen maan kansalainen, ja hänen lapsensa, joka on unionin kansalainen, ovat sellaisessa keskinäisessä riippuvuussuhteessa, että ilman vanhemman oleskeluoikeutta lapsi joutuisi lähtemään *koko unionin alueelta*.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, riittääkö kantajan SEUT 20 artiklaan perustuvaa hakemusta tutkittaessa, että sovelletaan niitä periaatteita, jotka voidaan johtaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Tarkemmin sanottuna se tiedustele, seuraako kantajan oikeudesta oleskella Espanjassa, että arvioitaessa hänen lapsensa etua riittää, että todetaan lapsen unionin kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien olevan turvattu, koska hänen ei tarvitse poistua unionista.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tässä yhteydessä, että 7.9.2022 annetun tuomion Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (SEUT 20 artiklaan perustuvan oleskeluoikeuden luonne) (C-624/20) mukaan vanhemman ja lapsen välistä riippuvuussuhdetta on arvioitava lapsen edun mukaisesti ottamalla huomioon kaikki käsiteltävän asian olosuhteet. Näihin kuuluvat se, että vanhempi, joka on kolmannen valtion kansalainen, ja toinen vanhempi, joka on unionin kansalainen, asuvat vakituisesti yhdessä, sekä henkilökohtaiset ja suorat yhteydet kumpaankin vanhempaan. Käsiteltävässä asiassa nämä edellytykset täyttyvät. Vastaaja ei kuitenkaan hakemusta evätessään tutkinut lapsen etua, riippuvuussuhteen olemassaoloa eikä perhe-elämälle aiheutuvia seurauksia.
- 13 Unionin tuomioistuimen asioissa Subdelegación del Gobierno en Toledo (C-451/19 ja C-532/19) antaman tuomion mukaan pelkkä unionin kansalaisen ja kolmannen maan kansalaisen välinen perheside ei sinänsä riitä johdetun oleskeluoikeuden myöntämiseen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo voivansa päätellä tästä, että unionin tuomioistuin edellyttää tiettyä riippuvuussuhdetta.

- 14 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi, että kantajan ja hänen lapsensa välinen riippuvuussuhde oli riittävän luja oikeuttaakseen SEUT 20 artiklaan perustuvan johdetun oleskeluoikeuden. Ilman tätä oleskeluoikeutta lapsen olisi pakko seurata kantajaa. Lapsella on samalla kuitenkin myös riippuvuussuhde isäänsä.
- 15 Jos lapsen, joka on unionin kansalainen, on pakko lähteä unionista, hän ei voi tosiasiallisesti käyttää unionin kansalaisuuteen liittyviä oikeuksiaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätelee unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, että nämä lapsen oikeudet nimenomaan oikeuttavat johdetun oleskeluoikeuden myöntämisen. Tämä SEUT 20 artiklaan perustuva oikeus ei ole kolmannen maan kansalaisuuden omaavan vanhemman henkilökohtainen oikeus vaan kyseisestä vanhemmasta riippuvaisen alaikäisen lapsen unionin kansalaisuudesta johdettu oikeus.
- 16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, sovelletaanko unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee SEUT 20 artiklaa ja velvollisuutta poistua unionin alueelta, täysimääräisesti silloin, kun vanhemmalla, joka on kolmannen maan kansalainen, on oikeus oleskella muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, jonka kansalainen lapsi on ja jossa tämä oleskelee.

b) Riippuvuussuhteen arviointi

- 17 Unionin tuomioistuin on katsonut, että riippuvuussuhdetta arvioitaessa on otettava huomioon kaikki olosuhteet ja lapsen etu, kuten hänen ikänsä ja emotionaalinen kehityksensä. Unionin tuomioistuimen 22.6.2022 antaman tuomion Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Alaikäisen alankomaalaisen lapsen thaimaalainen äiti) (C-459/20) mukaan tähän etuun ei voida vedota hakemuksen hylkäämiseksi vaan päinvastoin sellaisen päätöksen estämiseksi, jolla lapsi pakotetaan poistumaan unionista.
- 18 Euroopan komissio näyttää päättävän kyseisestä tuomiosta, että lapsen etu ei kuitenkaan saa olla olennainen näkökohta arvioitaessa johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta, onko viranomaisten otettava lapsen etu ja yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen huomioon ainoastaan riippuvuussuhdetta arvioidessaan vai onko nämä tekijät otettava arvioinnissa täysimääräisesti huomioon ja onko niitä pidettävä päätöksentekomenettelyssä olennaisena seikkana.
- 20 Unionin tuomioistuin on tähän mennessä maininnut lapsen edun ainoastaan tulkittessaan seikkoja, jotka on otettava huomioon arvioitaessa riippuvuussuhteen lujuutta. Tämä ei välttämättä tarkoita, ettei lapsen edulla olisi enää mitään merkitystä. Aikaisemmissa asioissa riippuvuussuhteen arviointi oli nimittäin arvioinnin ytimenä. Jos myös riippuvuussuhteesta johtuva pakko poistua siitä jäsenvaltiosta, jossa lapsi asuu ja jonka kansalainen hän on, on merkityksellinen

arvioitaessa johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta, jolloin siis edellytetään lisätutkintaa ja perusteellisempaa tarkastelua, lapsen etu on otettava huomioon tässä tutkinnassa.

- 21 Vastausta kysymyksiin ei voida johtaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä. Nyt käsiteltävän asian kaltaista tilannetta ei ole vielä tuotu esiin unionin tuomioistuimessa. Ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle on selvää, että asioissa, joissa kolmannen maan kansalaisuuden omaava vanhempi ei saanut oleskeluoikeutta unionissa riippuvuussuhteen puuttumisen vuoksi, lapsen etu oli merkityksellinen seikka vain arvioitaessa tämän suhteen lujuuutta. Jos riippuvuussuhteen olemassaolon arviointia ei kuitenkaan voida pitää sen kysymyksen täydellisenä arviointina, onko johdettu oleskeluoikeus myönnettävä, herää kysymys, miten päätöksestä vastaavan viranomaisen on otettava huomioon lapsen etu arvioidessaan lopullisesti johdetun oleskeluoikeuden myöntämistä koskevaa hakemusta.

c) Pakko käyttää oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen

- 22 Kantajan ja lapsen välinen riippuvuussuhde on sellainen, että jos kantaja ei saa oleskeluoikeutta, lapsen on seurattava häntä ja poistuttava Alankomaiden alueelta mutta ei unionin alueelta. Lapsen on siis pakko käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.
- 23 Tuomiossa Subdelegación del Gobierno en Toledo unionin tuomioistuin totesi, että kansainvälisen oikeuden periaate on esteenä sille, että jäsenvaltio epäisi omilta kansalaisiltaan oikeuden saapua alueelleen ja oleskella siellä. Jäsenvaltio ei siis voi velvoittaa kansalaista poistumaan alueeltaan. Nyt käsiteltävässä asiassa syntyy kuitenkin riippuvuussuhteen vuoksi tällainen tilanne.
- 24 Johdettu oleskeluoikeus ei ole kolmannen valtion kansalaisuuden omaavan vanhemman henkilökohtainen oikeus vaan kyseisestä vanhemmasta riippuvaisen alaikäisen lapsen unionin kansalaisuudesta johdettu oikeus. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan juuri lapsen oikeudet ratkaisevat sen, onko hänen vanhemmalleen myönnettävä oleskeluoikeus.
- 25 Jos unionin tuomioistuin tulkitsee SEUT 20 artiklaa siten, ettei käsiteltävässä asiassa kantajalle tarvitse myöntää johdettua oleskeluoikeutta Alankomaissa, tämä merkitsee sitä, että lapsen, joka on unionin kansalainen, on riippuvuussuhteensa vuoksi pakko käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun.
- 26 SEUT 20 artiklan tarkoituksena on, että lapsi säilyttää unionin kansalaisuuteen liittyvät oikeutensa. Käsiteltävässä asiassa lapsen on käytettävä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun, jotta hän voi säilyttää henkilökohtaiset yhteydet kumpaankin vanhempaansa. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan oikeuteen kuuluu olennaisesti myös vapaus olla käyttämättä sitä. Tämän vapauden käyttäminen on mahdotonta, jos lapsen on riippuvaisuussuhteen vuoksi seurattava äitiään Espanjaan.

- 27 Herää kysymys, onko tämä alaikäisen unionin kansalaisen velvollisuus perusteltu, jos arvioidaan pelkästään, voiko lapsi jäädä unionin alueelle. Alaikäisen unionin kansalaisen etua ja sitä, onko velvollisuus käyttää oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen ja oleskeluun hänen etunsa mukaista, ei tutkita tarkemmin.
- 28 Voi olla lapsen edun mukaista jäädä nimenomaan siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen hän on. Tätä etua ei oteta huomioon, jos on arvioitava ainoastaan, merkitseekö johdetun oleskeluoikeuden epääminen sitä, että lapsen, joka on unionin kansalainen, on lähdettävä koko unionin alueelta. Näin ollen herää kysymys, voidaanko lapsen etu jättää tarkemmin tutkimatta, koska hänen unionin kansalaisuuteen liittyvien oikeuksiensa säilyttäminen oikeuttaa johdetun oleskeluoikeuden myöntämisen hänen vanhemmalleen.
- 29 Perusoikeuskirjan mukaan jokaisella lapsella on oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempaansa säännöllisesti, ja oikeutta perhe-elämään on kunnioitettava. Perhe-elämällä on merkitystä ainoastaan arvioitaessa riippuvuussuhteen lujuutta. Jos johdettu oleskeluoikeus evätään sillä perusteella, että vanhemman, joka on kolmannen maan kansalainen, ei tarvitse lähteä unionista, epäämisen vaikutuksia perhe-elämälle ei tutkita tarkemmin. Käsiteltävässä tapauksessa myös puolison on siirryttävä Espanjaan säilyttääkseen perheen yhtenäisyyden.
- 30 Evätessään johdetun oleskeluoikeuden vastaaja ei tutkinut perheen mahdollisuuksia jatkaa perhe-elämäänsä Espanjassa. Kantajan mukaan isä ei täytä edellytyksiä, joiden perusteella hän voisi oleskella pysyvästi Espanjassa. Lapsen on tällöin valittava vanhempi, jonka luokse hän haluaa jäädä. Tätä ei voida lapselta vaatia, eikä se todennäköisesti ole hänen etunsa mukaista. Riippuvuussuhde ei lisäksi ole olemassa vain siihen vanhempaan, joka on kolmannen maan kansalainen, vaan myös unionin kansalaisuuden omaavaan vanhempaan.
- 31 Vastaaja on tosin tutkinut tätä seikkaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan kannalta, mutta se on antanut enemmän merkitystä valtion yleiselle edulle. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kantajan on tässä yhteydessä vedottava intresseihinsä ja perusteltava ne, ja se tiedustelee, onko vastaajalla käsiteltävän asian kaltaisessa tilanteessa laajempi tutkintavelvollisuus.

d) Lapsen edun merkitys

- 32 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan lapsen etuun kuuluu muutakin kuin unionin kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien saaminen ja säilyttäminen. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päättelee unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä [ratkaisuehdotus asiassa C-646/21, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Unionin arvoihin sitoutuvat henkilöt) sekä tuomiot Belgian valtio (Alaikäisen lapsen vanhemman palauttaminen) (C-112/20) ja Belgian valtio (Naimisissa oleva alaikäinen pakolainen) (C-230/21)] että myös siinä tapauksessa, että alaikäinen ei ole hakija mutta menettelyn

lopputuloksella on hänelle seurauksia, lapsen etu on otettava menettelyssä huomioon arvioitaessa hakemusta.

- 33 Unionin tuomioistuin on jo todennut, että lapsen etuun voidaan vedota sellaisen päätöksen tekemisen estämiseksi, jolla lapsi velvoitetaan poistumaan koko unionin alueelta. Ei kuitenkaan ole olemassa oikeuskäytäntöä tilanteesta, jossa lapsen on poistuttava jäsenvaltionsa alueelta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ilman muuta oleta, että unionin tuomioistuimen mukaan lapsen etua ja perhe-elämän kunnioittamista ei oteta huomioon, jos lapsen ei siinä tapauksessa, että hänen vanhemmaltaan evätään oleskeluoikeus, tarvitse poistua unionista, mutta hänen on kuitenkin seurattava vanhempansa toiseen jäsenvaltioon.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on kysyttävä, mikä merkitys perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklassa vahvistetuilla perusoikeuksilla voi olla nyt käsiteltävän asian kaltaisessa tilanteessa, ja tuomioistuin viittaa tässä yhteydessä julkisasiamies Sharpstonin ratkaisuehdotukseen asiassa Zambrano (C-34/09). Siinä todetaan, että kansalaiset saavat vapaata liikkuvuutta koskevia oikeuksia käyttäessään suojaa kyseisistä perusoikeuksista.
- 35 Jos johdetun oleskeluoikeuden arvioinnin yhteydessä on ainoastaan todettava, ettei kantajan ei tarvitse poistua unionista, lapsen etu rajoittuu sen toteamiseen, että hänen unionin kansalaisuuteen liittyvät oikeutensa säilyvät. Kysymys on siitä, voidaanko tämä hyväksyä unionin kansalaisuutta koskevassa erityisessä asiayhteydessä.
- 36 Perusoikeuskirjan 24 artiklan 2 kohdan mukaan kaikissa lasta koskevissa toiminna on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Lapsen edun turvaamista on pidettävä unionin yleisenä tavoitteena. Unionin oikeudessa ei kuitenkaan näy nimenomaisesti säädettävän, että päätöksestä vastaavan viranomaisen on määritettävä lapsen etu kaikissa konkreettisissa ulkomaalaisoikeutta koskevissa menettelyissä.
- 37 Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitea totesi yleiskommenteissaan, että lapsen etu on määritettävä, ja täsmensi, miten se on tehtävä. Kun tämä etu on määritetty, sen merkitys on arvioitava. Unionin tuomioistuin totesi tuomiossaan Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ilman huoltajaa olevan alaikäisen palauttaminen) (C-441/19), että kaikissa alaikäistä koskevissa menettelyissä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu, mutta kyseisessä tuomiossa ei otettu tarkemmin kantaa siihen, mikä painoarvo sille on annettava.
- 38 Tästä pyydettiin täsmennyksiä asiassa Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Unionin arvoihin sitoutuvat henkilöt) (C-646/21). Julkisasiamies ehdotti kyseisessä asiassa esittämänsä ratkaisuehdotuksen 54, 56, 58, 60 ja 61 kohdassa noudattamansa päättelyn mukaisesti unionin tuomioistuimelle, että kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen aineellinen arviointi, jossa ei oteta ensisijaisesti

huomioon lapsen etua tai jossa lapsen etua punnitaan määrittämättä ensin tapauskohtaisesti, mikä on lapsen etu, on unionin oikeuden vastainen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan vastaus asiassa C-646/21 esitettyyn kysymykseen on merkityksellinen myös SEUT 20 artiklan tarkempaa tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen yhteydessä.

- 39 On vaikea ymmärtää, miksi lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen ja perusoikeuskirjan mukaisia jäsenvaltion oikeudellisia velvoitteita ei sovellettaisi tai sovellettaisiin vähemmässä määrin arvioitaessa SEUT 20 artiklaan perustuvaa johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta. Jos unionin tuomioistuin tulkitsee tätä artiklaa siten, että merkitystä on ainoastaan alaikäisen pojan unionin kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien säilyttämisellä ja että näin ollen on poissuljettua, että kantaja voisi saada johdetun oleskeluoikeuden SEUT 20 artiklan nojalla, kantajan alaikäisen lapsen etua ei tutkittaisi tarkemmin. Vastaaja ei siis voi täyttää yleissopimuksen ja unionin oikeuden mukaista velvollisuuttaan ottaa lapsen etu täysimääräisesti huomioon kaikissa toimissaan ja siis myös ratkaistessaan kantajan hakemusta.
- 40 Vaikka SEUT 20 artiklan tarkoituksena on unionin kansalaisuuteen liittyvien oikeuksien säilyttäminen, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että tämä ei voi johtaa siihen, että lapsen laajempaa etua, kuten etua jäädä jäsenvaltioon ja olla joutumatta eroon vanhemmasta, joka on kolmannen valtion kansalainen, ei tutkittaisi tarkemmin eikä sitä otettaisi huomioon arvioitaessa johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta.

e) Perhe-elämän kunnioittaminen

- 41 Unionin tuomioistuin katsoi tuomiossa Dereci (C-256/11), että perhe-elämän kunnioittamista koskeva oikeus ei kuulu tärkeimpiin unionin kansalaisen asemaan perustuviin oikeuksiin ja että tämä oikeus ei yksinään riitä siihen, että sellaisen unionin kansalaisen tilanne, joka ei ole käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, kuuluisi unionin oikeuden soveltamisalaan.
- 42 Nyt käsiteltävässä asiassa perhe-elämä on kuitenkin merkityksellinen tekijä arvioitaessa riippuvuussuhdetta. Jos johdetun oleskeluoikeuden myöntäminen kantajalle on poissuljettua, perhe-elämällä ei ole mitään merkitystä arvioitaessa sitä, onko tällainen oikeus myönnettävä.
- 43 Johdetun oleskeluoikeuden tarkoituksena on turvata se, että unionin kansalainen, joka on riippuvuussuhteessa kolmannen maan kansalaiseen, voi tosiasiallisesti käyttää unionin kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tähän käyttämiseen ei sisälly ainoastaan oikeus vapaaseen liikkuvuuteen vaan myös perusoikeuskirja. Se tiedustelee siis, onko perusteltua olla antamatta lapsen perhe-elämälle pienintäkään merkitystä arvioitaessa, onko kantajalle myönnettävä johdettu oleskeluoikeus. Vastaaja on päätöksenteossaan jättänyt tämän perhe-elämän täysin huomiotta.

f) Direktiivin 2008/115 täytäntöönpano

- 44 Johdetun oleskeluoikeuden epäminen merkitsee sitä, että kantaja ei oleskele tai ei enää oleskele laillisesti sen jäsenvaltion alueella, jossa hakemus on tehty. Direktiivin 2008/115 mukaan jäsenvaltion on siis tehtävä palauttamispäätös ja tarvittaessa määrättävä kolmannen maan kansalainen palaamaan välittömästi siihen jäsenvaltioon, jossa hänellä on oleskeluoikeus.
- 45 Direktiivissä 2008/115 säännellään lähtökohtaisesti ainoastaan jäsenvaltioista poistumista, ei pääsyä jäsenvaltioihin. Johdettua oleskeluoikeutta evättäessä todetaan kuitenkin myös oleskelu laittomaksi ja asetetaan siis periaatteessa direktiivin mukaisesti velvollisuus poistua Alankomaiden alueelta. Direktiivin 2008/115 5 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on tätä direktiiviä täytäntöön pannaan otettava huomioon muun muassa lapsen etu ja perhesuhteet.
- 46 Unionin tuomioistuin on ottanut kantaa velvollisuuteen ottaa huomioon lapsen etu [ks. tuomio 14.1.2021, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Ilman huoltajaa olevan alaikäisen palauttaminen) (C-441/19, 43–47, 51 ja 60 kohta)] ja perhesuhteet [ks. tuomio 22.11.2022, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Palauttaminen – Lääkekannabis), C-69/21, 88–91 kohta] *ennen* palauttamispäätöksen tekemistä. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää unionin tuomioistuinta täsmentämään, onko tällä velvollisuudella sama soveltamisala ja laajuus, jos ei ole tehty palauttamispäätöstä mutta laitton oleskelu lopetetaan määräämällä kolmannen maan kansalainen siirtymään välittömästi toisen jäsenvaltion alueelle.
- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo voivansa päätellä mainitusta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, että johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta arvioidessaan vastaajalle on oltava selvää, että se noudattaa direktiivissä 2008/115 säädettyä velvollisuutta ja että sen on näin ollen otettava huomioon lapsen etu ja perhesuhteet sekä epäämisen seuraukset. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee unionin tuomioistuimelta direktiivistä 2008/115 johtuvien velvoitteiden ja SEUT 20 artiklaan perustuvan hakemuksen arvioinnin välistä suhdetta.
- 48 Nyt käsiteltävässä asiassa vastaaja ei ole tutkinut tarkemmin epäämisen seurauksia eikä sitä, täyttääkö perhe edellytykset oleskella pitkäaikaisesti Espanjassa. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, syntyykö käsiteltävän asian kaltaisessa tilanteessa velvollisuus selvittää Espanjan viranomaisilta, voiko perhe-elämä jatkua Espanjassa.
- 49 Unionin tuomioistuimen tulkinnan mukaan perusoikeuskirjan 7 ja 24 artiklassa taatut oikeudet eivät ole luonteeltaan ehdottomia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei kuitenkaan tiedustele unionin tuomioistuimelta, seuraako lapsen edusta ja perhesuhteista Alankomaissa, että kantajalle on myönnettävä johdettu oleskeluoikeus. Se pyytää ainoastaan tarkempaa tulkintaa säännöksistä, joissa vastaajalle säädetään velvollisuus määrätä kantaja siirtymään Espanjaan ja

selvittää, ovatko seuraukset, joita perhe-elämälle aiheutuu pakollisesta siirtymisestä Espanjaan, merkityksellinen seikka arvioitaessa sitä, onko kantajalle myönnettävä johdettu oleskeluoikeus, ja jos näin on, seuraako tästä vastaajalle tutkintavelvollisuus.

- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii myös oleellisesti sitä, seuraako direktiivin 2008/115 6 artiklan 2 kohdassa ja 5 artiklassa säädetyistä velvollisuuksista samanlainen tutkintavelvollisuus viranomaisille niiden arvioidessa kolmannen maan kansalaisuuden omaavan vanhemman tekemää johdettua oleskeluoikeutta koskevaa hakemusta.
- 51 Edellä esitetyn selventäminen on tarpeen, jotta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi ratkaista pääasian.

TYÖASIAKIRJA